

O B S A H

Strana

1. OPAKOVÁNÍ A DOPLNĚNÍ FYZIKÁLNÍCH ZÁKLADŮ (inž. Vladimír KHOL)

1.1.0.	Světlo	3
1.1.1.	Podstata světla	3
1.1.2.	Světelné jednotky	4
1.1.3.	Jak se světlo projevuje	4
1.1.4.	Světelný tok	4
1.1.5.	Svítilivost I	5
1.1.6.	Jas B	5
1.1.7.	Osvětlení E	5
1.1.8.	Osvit	6
1.2.0.	Vidění	6
1.2.1.	Ostrost vidění, rozlišovací schopnost	7
1.2.2.	Setrvačnost oka	7
1.2.3.	Únava zraku	8
1.2.4.	Oslnění	8
1.2.5.	Stroboskopický zjev	8
1.2.6.	Fotoelektrické měření	9
1.3.0.	Vzájemné působení světla (nebo elektronového paprsku) a hmoty	9
1.3.1.	Fluorescence	9
1.3.2.	Fosforescence	10
1.3.3.	Fotoelektrický jev	10
1.3.3.1.	Vnitřní fotoelektrický jev	10
1.3.3.2.	Vnější fotoelektrický jev	11
1.4.0.	Elektronová optika	12
1.4.1.	Pohyb elektronů v elektrickém poli	13
1.4.2.	Pohyb elektronů v magnetickém poli	13
1.4.3.	Zaostřovací zařízení	14
1.4.3.1.	Elektrostatické soustředění a řízení proudu	14
1.4.3.2.	Elektrostatické zaostření bez urychlení	15
1.4.3.3.	Elektromagnetické zaostřování dlouhou cívkou	15
1.4.3.4.	Elektromagnetické zaostřování krátkým polem	16
1.4.4.0.	Vychylování	16
1.4.4.1.	Elektrostatické vychylování	16
1.4.4.2.	Elektromagnetické vychylování	17
1.5.0.	Sekundární emise	17
<u>2. TELEVIZNÍ SOUSTAVY (Ota SUCHÝ)</u>		
2.1.0.	Televizní soustavy napodobující lidské oko a soustavy mechanické ..	19
2.1.1.	Televizní soustava s Nipkowovým kotoučem	21
2.1.2.	Mechanické zrcadlové soustavy	22
2.1.3.	Kombinace mechanického systému s filmem	23
2.2.0.	Elektrická televizní soustava	25
2.2.1.	Televizní kamera	28
2.2.2.	Elektrické části kamery	29
2.2.3.	Kamerové rozklady	30

	Strana
2.2.4. Kamerový hledáček	31
2.3.0. Snímání obrazových záznamů	31
2.4.0. Úprava televizního signálu	37
2.4.1. Režie	39
2.5.0. Synchronizátor	39
2.5.1. Popis synchronizátoru a jeho činnosti	41
2.5.1.0. Časovací jednotka	42
2.5.1.1. Tvarovací část	42
2.6.0. Vytváření synchronizační směsi	43
3. ELEKTRONKY POUŽÍVANÉ V TELEVIZI (Ota SUCHÝ)	
3.1.0. Snímací elektronky	46
3.1.1. Akumulační snímací elektronky s rychlým snímacím paprskem ..	47
3.1.2. Akumulační snímací elektronky s pomalým snímacím paprskem ..	52
3.1.3. Snímací elektronky s fotokonduktivní vrstvou (kvantikon, vidikon)	56
3.1.4. Srovnání důležitých vlastností snímacích elektronek	57
3.2.0. Televizní výkonové elektronky	58
3.2.0.1. Vysokofrekvenční elektronky	58
3.2.0.2. Modulační elektronky výkonové	61
3.3.0. Obrazovky (inž. Štěpán VOSTRÝ)	61
3.3.0.1. Elektronová tryska	61
3.3.0.2. Vychylování elektrickým polem	63
3.3.0.3. Vychylování magnetickým polem	64
3.3.0.4. Magnetické zaostřování	66
3.3.0.5. Iontová past	67
3.3.0.6. Stínítko	67
3.3.0.7. Zacházení s obrazovkami	68
3.3.0.8. Obrazovka pro barevnou televizi	69
4. PŘENOS TELEVIZNÍHO SIGNÁLU (inž. Vladimír KHOL)	
4.1.0. Úprava televizního signálu	70
4.1.1. Odbavování pracoviště	70
4.1.2. Regenerace S-impulsu	72
4.1.3. Úroveň obrazového a zvukového signálu na vstupu vysílače ...	72
4.1.4. Televizní přenosový kanál vysílače	72
4.1.5. Rozmístění kanálu v pásmech	73
4.1.6. Dodržování frekvencí	74
4.1.7. Tolerance v televizním kanálu	76
4.2.1. Modulace nosné vlny	76
4.2.1.1. Výroba nosného kmitočtu obrazu	76
4.2.1.2. Kryystalový oscilátor	76
4.2.1.3. LC oscilátor	77
4.2.1.4. Násobiče kmitočtů	77
4.2.2. Výkonové zesílení nosného kmitočtu.....	77
4.2.2.1. Zesilovač s uzemněnou mřížkou	78
4.2.3. Budicí stupeň modulovaného zesilovače.....	79
4.2.3.1. Katodový sledovač jako budicí stupeň	79
4.2.3.2. Budicí stupeň s čtvrtvlnnou transformací	80

4.2.3.3. Budicí stupeň s velkou anodovou impedancí (přebuzený)....	81
4.2.4. Druhy modulace televizního signálu	81
4.2.5. Úroveň při modulaci	82
4.2.5.1. Modulace při nízké úrovni	82
4.2.5.2. Modulace na vysoké úrovni	83
4.2.5.3. Srovnání obou způsobů modulace podle úrovně	84
4.2.6. Polarita modulace	84
4.2.7. Modulace zesilovače s uzemněnou mřížkou	85
4.2.8. Korekce linearity	86
4.2.9. Provoz s jedním postranním pásmem	87
4.2.10. Provoz postranního pásma	88
4.2.10.1. Absorpční filtry	88
4.2.10.2. Reaktanční filtry	89
4.2.11. Převáděče.....	89
4.2.11.1. Převáděče s demodulací	90
4.2.11.2. Převáděče s mezifrekvenčí	90
4.2.11.3. Převáděče s přímou konverzí	91
4.2.11.4. Aktivní relé	91
4.3.0. Stejnoseměrná složka televizního signálu	92
4.3.1. TV signál bez stejnosměrné složky	92
4.3.2. Princip zavádění	93
4.3.3. Praktická provedení a výklad činnosti	94
4.3.3.1. Diodový zaváděč	94
4.3.4. Klíčové zaváděče	95
4.3.4.1. Dvojitý klíčovaný zaváděč	96
4.3.4.2. Čtyřdiodový klíčovaný zaváděč	97
4.3.5. Použití zaváděčů	98
4.4.0. Širokopásmové zesilovače	98
4.4.1. Porovnání s nízkofrekvenčními zesilovači	98
4.4.2. Přenos tvarových signálů	99
4.4.3. Dolní kmitočtová mez $OZ - \omega_d$	99
4.4.4. Horní kmitočtová mez wh	100
4.4.5. Útlumová charakteristika A_r	100
4.4.6. Fázová charakteristika φ_ω	101
4.4.7. Přečodová charakteristika P_l	102
4.4.8. Rozbor činnosti anodově zatíženého stupně	103
4.4.9. Oblast nízkých kmitočtů	105
4.4.10. Přečodová charakteristika	105
4.4.11. Kompenzace a korekce odporového stupně	106
4.4.11.1. Korekce na vysokých ω	106
4.4.11.2. Paralelní korekce	107
4.4.11.3. Paralelní korekce s přídavnou kapacitou	107
4.4.11.4. Sériová korekce	107
4.4.11.5. Korekce sérioparalelní	108
4.4.11.6. Korekce zpětnou vazbou v katodě	108
4.4.11.7. Korekce napěťovou zpětnou vazbou mezi anodami	109
4.4.12. Kompenzace na nízkých kmitočtech	109
4.4.12.1. Kompenzace $R_g C_v$	109
4.4.12.2. Kompenzace katodového obvodu	111

4.4.13.	Speciální obrazové zesilovače	111
4.4.13.1.	Katodový invertor	112
4.4.13.2.	Pentriodový zesilovač	112
4.4.13.3.	Zesilovač s rozloženými prvky	112
4.4.14.	Širokopásmové výkonové zesilovače	113
4.4.14.1.	Bočníková regulace	113
4.4.15.	Nosné obrazové zesilovače	115
4.4.15.1.	Stupňovitě naládané fetězy	115
4.4.15.2.	Vázané obvody	116
4.4.16.	Neutralizace	117
4.4.16.1.	Neutralizace vysokofrekvenčních zesilovačů budících	117
4.4.16.2.	Zesilovače s uzemněnou mřížkou	117
4.4.16.3.	Neutralizace nosných výkonových zesilovačů	117
4.5.0.	Úvod do základních vlastností vysokofrekvenčních vedení (inž. Bohumil ŠIMÍČEK)	118
4.5.1.1.	Charakteristická impedance vedení	120
4.5.1.2.	Postupné vlny na vedení	121
4.5.1.3.	Zkratované a otevřené rezonující vedení	121
4.5.1.4.	Vysokofrekvenční vedení zakončené impedancí odlišnou od jeho charakteristické impedance	124
4.5.1.5.	Transformace čtvrtvlnným vedením	124
4.5.2.1.	Symetizační členy	125
4.6.0.	Vysílací antény pro televizi a VKV rozhlas	127
4.6.1.1.	Požadavky na způsob záření antény	129
4.6.1.2.	Požadavky na impedanční vlastnosti anténního systému	130
4.6.1.3.	Požadavky na mechanickou pevnost a životnost antény	131
4.6.2.1.	Vlastní systém zářičů	131
4.6.2.2.	Zkřížené dipóly	132
4.6.2.3.	Křídélková anténa	134
4.6.2.4.	Půlvltný dipól umístěný před obraznou stěnou	134
4.6.2.5.	Anténní stěny s půlvltným dipólem a s laděným pasivním reflektorem	135
4.6.2.6.	Náhrada odrazné stěny nosnou konstrukcí anténního systému.	138
4.6.2.7.	Půlvltné dipóly skládané	138
4.6.2.8.	Anténní stěna se čtyřmi celovlnnými dipóly	139
4.6.2.9.	Anténní stěna se dvěma celovlnnými dipóly	140
4.6.2.10.	Antény štěrbinové	141
4.6.3.	Napájecí soustava	142
4.6.3.1.	Princip kompenzačního zapojení	143
4.6.3.2.	Dělicí hlavy	145
4.6.3.3.	Dílčí kmenové a větvové napáječe	147
4.6.3.4.	Souosé spojky	147
4.6.4.	Nosná konstrukce anténního systému	148
4.6.5.	Ochrana anténního systému před nepříznivými vlivy námrazy ..	149
4.6.6.	Materiál užívaný pro výrobu dílců VKV antén	149
4.6.7.	Povrchová úprava dílčích součástí	150
4.6.8.	Hlavní napáječe anténních systémů pro televizi a VKV rozhlas	151
4.6.8.1.	Pevné rourové souosé vedení	151
4.6.8.2.	Výkonový souosý kabel	152
4.6.8.3.	Goubauovo vedení	153

	Strana
4.6.8.4. Vlnovod	154
4.6.9. Anténní podstavec	154
4.7.0. Anténní sdružovače	154
4.7.1. Můstkové zapojení dělených anténních systémů	156
4.7.2. Kmitočtové výhybky	157
4.7.3. Můstkové sdružovače	158
4.7.4. Kruhové sdružovače	158
4.8.0. Přijímací antény pro televizi a VKV rozhlas	159
4.8.1. Požadavky na způsob záření	160
4.8.2. Požadavky na imedanční vlastnosti přijímacích antén	161
4.8.3. Požadavky na mechanickou pevnost a životnost antén	162
4.8.4. Materiál užívaný pro výrobu přijímacích antén	163
4.8.5. Nejčastěji užívané typy přijímacích antén	163
4.8.5.1. Hladký půlvlnný dipól	163
4.8.5.2. Skládaný půlvlnný dipól	164
4.8.5.3. Yagiho antény	165
4.8.5.4. Skeletová anténa	167
4.8.5.5. Kubická anténa	167
4.8.5.6. Anténa typu Zesland	167
4.8.5.7. Synfázní anténa	168
4.8.5.8. Anténa typu Horn	168
4.8.5.9. Logaritmicko-periodická struktura	168
4.9.0. Společné přijímací antény	171
4.10.0. Šíření elektromagnetických vln používaných v televizi (inž. Antonín ALTMANN)	172
4.10.1. Televizní kanál a hodnota nosného kmitočtu	172
4.10.2. Šíření ve volném prostoru	172
4.10.3. Šíření nad hladkou rovinnou zemí	174
4.10.4. Ohyb elektromagnetických vln	175
4.10.5. Vliv terénu na intenzitu elektromagnetického pole	176
4.10.6. Atmosférický lom	176
4.10.7. Potřebné intenzity elektromagnetických polí pro příjem televize	178
4.11.0. Tvorba televizních programů (Karel FRIMMEL)	179
4.11.1. Druhy televizních pořadů	179
4.11.2. Záznam televizního signálu	188
 5. MĚŘENÍ TELEVIZNÍCH ZAŘÍZENÍ	
5.1.0. Subjektivní měření (Ota SUCHÝ)	191
5.2.0. Objektivní měřicí metody (inž. Vladimír KHOL)	197
5.2.1. Měření na zesilovačích	197
5.2.1.1. Měření útlumové charakteristiky	198
5.2.1.2. Měření fázové charakteristiky	203
5.2.1.3. Měření přechodové charakteristiky	203
5.2.1.4. Měření impedancí	204
5.2.1.5. Pokrokové metody měření v televizní technice	205
5.2.2. Nároky na měřicí stojan (MS)	206
5.2.3. Měřicí zařízení TMZ 21.....	207
5.2.1.3. Osciloskop	207

	Strana
5.2.3.2. Zdroj obdélných impulsů	207
5.2.3.3. Zdroj osciloskopu	208
5.2.3.4. Rozmítač	208
5.2.3.5. Televizní přepojovací pole	209
5.2.3.6. Měřič kmitočtu mezinosné	209
5.2.3.7. Měřič zkraslení	210
5.2.3.8. Tónový generátor	211
5.2.3.9. Měrný přijímač	211
5.2.3.10. Měřicí panel	212
5.2.3.11. Přepojovací pole FM	212
5.2.3.12. Měřič úrovně	212
5.2.4.1. Celkové zhodnocení TMZ 21	212
5.2.4.2. TMZ 31	212
5.2.5.0. Kvalitativní ukazatelé vysílače a jejich měření	213
5.2.5.1. Výkon	213
5.2.5.1.2. Umělé antény pro televizní vysílače	215
5.2.5.2. Frekvenční rozsah	216
5.2.5.3. Frekvenční stabilita	217
5.2.5.4. Nepožadovaná vyzařování	217
5.2.5.5. Tolerance výstupních úrovní	217
5.2.5.6. Linearita výstupního signálu	218
5.2.5.7. Útlumová charakteristika Ar	219
5.2.5.7.1. Měření modulační Ar	219
5.2.5.7.2. Ar modulační video-video	221
5.2.5.8. Přečhodová charakteristika P_1 , měření	222
5.2.5.9. Základní hluk, hluk včetně zvukového vysílače	223
5.2.6. Měření zvukového vysílače	224
6. TELEVIZNÍ PŘIJÍMAČE (inž. Štěpán VOSTRÝ) .	
6.1. Druhy televizních přijímačů	225
6.2. Jednotlivé stupně televizních přijímačů	227
6.3. Oscilátor pro řádkový a obrazový kmitočet	236
6.4. Měření na televizním přijímači	239
7. PERSPEKTIVA VÝVOJE TELEVIZNÍCH ZAŘÍZENÍ (Ota SUCHÝ)	
7.1. Velkoplochá televize	242
7.2. Použití televize v kinech	243
7.3. Barevná televize	244
7.4. Systém s postupným přenosem barev	244
7.5. Systém s řádkovým sledem barev	246
7.6. Systémy se současným přenosem barev	247
7.7. Použití televize v průmyslu a v jiných oborech	248
7.8. Plastická televize	249